

Õiguskantsler

Teie 22.02.2021 nr

Meie 07.04.2021 nr 6-1/210654/2102428

Last kasvatava vanema ravikindlustus

Lugupeetud avaldaja

Kirjutasite, et Teie peres käis vanemahüvitist saanud vanem töö ja teine vanem oli kodune ning hoolitses lapse eest. Teie hinnangul pidanuks riik tagama ravikindlustuse kodus olevale vanemale, mitte töötavale vanemale.

2017. aastal muutis Riigikogu perehüvitiste seaduses muu hulgas sätteid, mis võimaldasid paindlikumalt teenida töist tulu vanemahüvitise maksmise ajal. Ühe ebasoovitava mõjuna riigieelarvele nimetati siis asjaolu, et peredes, kus vanemate palgaerinevus on suur, võib esmapilgul olla rahaliselt tulusam valida võimalus, et suurema sissetulekuga vanem saab vanemahüvitist ja jätkab ka töise tulu teenimist. Senine vanemahüvitise saaja võib selle tõttu sattuda võrreldes varasemaga ebasoodsamasse olukorda ning kui ta ei tööta, kaotada oma sotsiaalsed tagatised.

Samas leiti, et kuna lapsega kodus olev vanem võib sotsiaalsetest tagatistest ilma jääda, võiks see motiveerida lapsevanemaid otsustama nii, et vanemahüvitist saab siiski mittetöötav vanem, kes last peamiselt kasvatab. Veel toodi välja, et 2018. aastal muutunud tulu maksustamise reeglid võiksid vähendada motivatsiooni vahetada hüvitise saajat üksnes tulu suurendamise eesmärgil. Tulumaksuga on maksustatav ka vanemahüvitis, mistõttu näiteks lapsevanematele, kelle sissetulekud erinevad 25–30%, ei oleks rahaliselt soodsam vahetada määrata vanemahüvitise saajaks kõrgema palgaga lapsevanem (eelnõu [seletuskiri](#), lk 37–39).

Tervisekindlustussüsteemi nagu kõigi sotsiaalsete õiguste kujundamine on sotsiaalpoliitika valdkonna küsimus, mille kujundamisel on Riigikogul avar kaalutusõigus (RKHKo, nr [3-3-1-65-03](#), p 14). Riigikogu ei ole pidanud võimalikuks, et alla kolmeaastase lapse kasvatamise tõttu saaksid ravikindlustuskaitse mõlemad vanemad. Riik maksab sotsiaalmaksu ühe Eestis elava ning alla kolmeaastast last kasvatava vanema eest ([sotsiaalmaksuseadus](#) § 6 lg 1 p 1).

Vanemahüvitise eesmärk on tagada asendussissetulek inimesele, kes kasvatab alla kolmeaastast last, ning soodustada töö- ja pereelu ühitamist ([perehüvitiste seadus](#) § 32 lg 1). Vanemahüvitise saamise ajal tasub riik sotsiaalmaksu selle lapsevanema eest, kellele makstakse vanemahüvitist. Võib eeldada, et sellise valiku eesmärgiks on anda suurem sotsiaalne kaitse sellele vanemale, kes tegelikult last kasvatab ja ei saa lapse kasvatamise tõttu (täiskohaga) töötada. Teisel vanemal

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

tuleb tagada endale ravikindlustus mõnel muul ravikindlustuse seaduses sätestatud alusel. Sellist lahendust ei saa pidada selgelt põhiseadusvastaseks.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise